

**Belgische Kamer
van Volksvertegenwoordigers**

GEWONE ZITTING 1997 - 1998 (*)

15 SEPTEMBER 1998

VOORSTEL VAN BIJZONDERE WET

**tot neutralisering van de lijststem en
opheffing van het onderscheid tussen
kandidaat-titularissen en
kandidaat-opvolgers bij de
verkiezing van de Brusselse
Hoofdstedelijke Raad**

(Ingediend door de heer Geert Versnick)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit voorstel heeft tot doel de betekenis van de lijststem te beperken en aldus het toewijzen van een zetel aan een kandidaat vooral door de kiezer zelf te laten bepalen.

Diverse politologen stellen dat we niet langer in een democratie maar wel in een participatie leven, vermits het momenteel de politieke partijen zijn die *de facto* de verkozenen des volks aanduiden. Om een verkiesbare plaats te bekomen wegen partijtrouw of bindingen met bepaalde belangengroepen zwaarder dan de persoonlijke kwaliteiten van de kandidaten en het gevraagde en verkregen vertrouwen van de burgers. Dit wetsvoorstel heeft dan ook tot doel de lijststem enkel nog te doen meetellen voor de berekening van de zetelverdeling tussen de verschillende

(*) Vierde zitting van de 49ste zittingsperiode

**Chambre des Représentants
de Belgique**

SESSION ORDINAIRE 1997 - 1998 (*)

15 SEPTEMBRE 1998

PROPOSITION DE LOI SPECIALE

**neutralisant le vote de liste et
supprimant la distinction entre
candidats titulaires et candidats
suppléants lors de l'élection du
Conseil de la région de
Bruxelles-Capitale**

(Déposée par M. Geert Versnick)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition vise à limiter l'importance du vote de liste et donc à faire en sorte que la décision d'attribuer ou non un siège à un candidat revienne essentiellement à l'électeur.

Divers politologues affirment que nous ne vivons plus dans une démocratie, mais bien dans une participatie, étant donné qu'à l'heure actuelle, ce sont les partis politiques qui désignent *de facto* les élus du peuple. Pour l'obtention d'une place en ordre utile sur une liste électorale, la fidélité au parti ou les liens avec certains groupements d'intérêt pèsent plus lourd dans la balance que les qualités personnelles des candidats et la confiance dont ils jouissent auprès des citoyens. Nous visons dès lors à ne plus faire intervenir le vote en tête de liste que pour le calcul de la

(*) Quatrième session de la 49ème législature

lijsten. Het toewijzen van de zetels aan deze of gene kandidaat van een lijst zal echter uitsluitend op basis van het aantal uitgebrachte naamstemmen geschieden, dus zonder dat nog rekening wordt gehouden met de lijststem.

Het huidige systeem heeft evenzeer tot gevolg dat slechts weinig vrouwen erin slagen om een politiek mandaat te verwerven, hoewel vrouwen op alle lijsten bijzonder veel stemmen behalen.

Dit systeem heeft als voordeel dat de kandidaten die de meeste voorkeurstemmen behalen, verkozen zijn, ongeacht hun plaats op de lijst. Daardoor wordt niet alleen de impact van de partijorganen die de lijst samenstellen sterk afgezwakt, maar wordt eveneens het kiessysteem voor de kiezer zelf veel doorzichtiger. De kiezer weet immers meestal niet dat een lijststem in feite overeenkomt met een stem voor de kandidaat die bovenaan de lijst staat.

Door het neutraliseren van de lijststem voor de verkiezing van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad kan iedere kandidaat op de lijst met gelijkere kansen naar de gunst van de kiezer dingen.

Dit voorstel heeft verder ten doel het systeem van de opvolgers bij deze verkiezingen te hervormen. Het verschil tussen kandidaat-titularissen en kandidaat-opvolgers wordt ongedaan gemaakt. Zoals bij de aanwijzing van de opvolgers bij de provincie- en gemeenteraadsverkiezingen worden de niet-verkozen kandidaten als opvolger gerangschikt naargelang het behaalde aantal naamstemmen. De lijststem wordt evenmin meegerekend voor de rangschikking van de opvolgers.

Deze wijzigingen hebben ten doel aan de stem van de kiezer een groter gewicht te geven, een grotere klaarheid in de politieke keuze te scheppen, en aldus de invloed van de politieke partijen op de toewijzing van de mandaten in belangrijke mate terug te schroeven.

G. VERSNICK

répartition des sièges entre les différentes listes. L'attribution des sièges à tel ou tel candidat d'une liste, par contre, se fera exclusivement sur la base du nombre de suffrages nominatifs exprimés, sans plus tenir compte des votes en tête de liste.

Le système actuel a également pour conséquence que rares sont les femmes qui parviennent à obtenir un mandat politique, alors qu'elles recueillent pourtant un nombre très élevé de suffrages sur toutes les listes.

Ce système offre l'avantage que sont élus les candidats ayant obtenu le plus grand nombre de voix de préférence, quelle que soit leur place sur la liste. De cette manière, non seulement on limite considérablement l'influence des organes de parti dans la formation des listes, mais en outre, on rend le système électoral beaucoup plus transparent pour l'électeur lui-même. En effet, celui-ci ignore généralement qu'un vote en tête de liste équivaut à apporter son suffrage au premier candidat de la liste.

La neutralisation du vote en tête de liste pour l'élection du Conseil de la région de Bruxelles-Capitale aura donc pour conséquence que chaque candidat figurant sur la liste pourra solliciter les faveurs du corps électoral avec des chances plus égales.

La présente proposition vise par ailleurs à réformer le système des suppléants pour l'élection de l'assemblée précitée. Il est mis fin à la distinction entre candidats titulaires et candidats suppléants. Comme pour la désignation des suppléants aux élections provinciales et communales, les candidats non élus sont classés en tant que suppléants, en fonction du nombre de votes nominatifs obtenus. Le vote en tête de liste n'est pas davantage pris en compte pour le classement des suppléants.

Ces modifications ont pour objet de donner plus de poids à la voix de l'électeur, d'accroître la transparence dans le choix politique et, partant, de réduire considérablement le rôle joué par les partis politiques dans l'attribution des mandats.

VOORSTEL VAN BIJZONDERE WET**HOOFDSTUK I****Algemene bepaling****Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II

Wijzigingen in de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen

Art. 2

Artikel 16*bis*, eerste tot derde lid, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen, ingevoegd bij de bijzondere wet van 9 mei 1989, wordt opgeheven.

Art. 3

In artikel 20 van dezelfde wet, gewijzigd bij de bijzondere wet van 5 april 1995, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) in § 2, derde lid, worden de woorden «, 172 en 173» vervangen door de woorden «en 172»;

B) hetzelfde lid wordt aangevuld als volgt:

«Voor de toepassing van deze bepalingen moet men nochtans:

1° in artikel 167, vierde lid, in plaats van de woorden «kandidaat-titularissen en -opvolgers» het woord «kandidaten» lezen;

2° in artikel 172 :

a) in het eerste lid, in plaats van het woord «kandidaat-titularissen» het woord «kandidaten» lezen;

b) het tweede lid als volgt lezen:

«Is dat aantal groter, dan worden de zetels toegekend aan de kandidaten die de meeste stemmen heb-

PROPOSITION DE LOI SPECIALE**CHAPITRE IER****Disposition générale****Art. 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

CHAPITRE II

Modifications à la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises

Art. 2

L'article 16*bis*, alinéas 1er à 3, de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, inséré par la loi du 9 mai 1989, est abrogé.

Art. 3

A l'article 20 de la même loi, modifié par la loi spéciale du 5 avril 1995, sont apportées les modifications suivantes:

A) au § 2, alinéa 3, les mots «, 172 et 173» sont remplacés par les mots «et 172»;

B) le même alinéa est complété comme suit:

«Toutefois, pour l'application de ces dispositions:

1° dans l'article 167, alinéa 4, les mots «titulaires ou suppléants,» doivent être supprimés;

2° dans l'article 172:

a) dans l'alinéa 1er, le mot «titulaires» doit être supprimé;

b) l'alinéa 2 doit être lu comme suit:

«Lorsque ce nombre est supérieur, les sièges sont conférés aux candidats qui ont obtenu le plus grand

ben behaald. Bij gelijk stemmental is de volgende van de lijst beslissend.»;

c) het derde lid weglaten.»;

C) het artikel wordt aangevuld met een § 3, luidende:

«§ 3. Voor elke lijst waarop één of meer kandidaten verkozen zijn, worden de niet-verkozen kandidaten met de meeste stemmen eerste, tweede, derde opvolger enz. verklaard.».

HOOFDSTUK III

Wijzigingen in de wet van 12 januari 1989 tot regeling van de wijze waarop de Brusselse Hoofdstedelijke Raad wordt verkozen

Art. 4

Artikel 12, § 3, 2°*bis*, van de wet van 12 januari 1989 tot regeling van de wijze waarop de Brusselse Hoofdstedelijke Raad wordt verkozen, ingevoegd bij de wet van 24 mei 1994, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«2°*bis* in artikel 123:

a) worden in het derde lid, 2°, de woorden «kandidaat-titularissen of kandidaat-opvolgers» vervangen door het woord «kandidaten»;

b) wordt het derde lid, 2°*bis*, geschrapt;

c) wordt in het derde lid, 6°, de verwijzing naar artikel 117*bis* vervangen door een verwijzing naar artikel 11*bis* van deze wet;

d) worden in het vijfde lid de woorden «kandidaat-titularissen of -opvolgers» vervangen door het woord «kandidaten»;

e) wordt het zesde lid geschrapt;».

Art. 5

In artikel 13 van dezelfde wet, gewijzigd bij de gewone wet van 16 juli 1993, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) § 1, eerste lid, wordt vervangen door het volgende lid:

«Zijn er niet meer kandidaten voorgedragen dan er mandaten toe te kennen zijn, dan worden deze

nombre de voix. En cas de parité, l'ordre de la liste prévaut.»;

c) l'alinéa 3 est supprimé.»;

C) l'article est complété par un § 3, libellé comme suit:

«§3. Pour chaque liste dont un ou plusieurs candidats sont élus, les candidats non élus ayant recueilli le plus de voix sont proclamés premier, deuxième, troisième suppléant, et ainsi de suite.».

CHAPITRE III

Modifications à la loi du 12 janvier 1989 réglant les modalités de l'élection du Conseil de la région de Bruxelles-Capitale

Art. 4

L'article 12, § 3, 2°*bis*, de la loi du 12 janvier 1989 réglant les modalités de l'élection du Conseil de la région de Bruxelles-Capitale, inséré par la loi du 24 mai 1994, est remplacé par la disposition suivante:

«2°*bis* à l'article 123:

a) à l'alinéa 3, 2°, les mots «titulaires ou suppléants» sont supprimés;

b) l'alinéa 3, 2°*bis*, est supprimé;

c) à l'alinéa 3, 6°, la référence à l'article 117*bis* est remplacée par une référence à l'article 11*bis* de la présente loi;

d) à l'alinéa 5, les mots «titulaires ou suppléants» sont supprimés;

e) l'alinéa 6 est supprimé;».

Art. 5

A l'article 13 de la même loi, modifié par la loi ordinaire du 16 juillet 1993, sont apportées les modifications suivantes:

A) le § 1er, alinéa 1er, est remplacé par la disposition suivante:

«Lorsque le nombre des candidats régulièrement présentés ne dépasse pas celui des mandats à

kandidaten zonder meer verkozen verklaard door het gewestbureau.»;

B) in § 2, eerste lid, woord het woord «kandidaat-titularissen» vervangen door het woord «kandidaten».

Art. 6

In artikel 14, § 2, vierde lid, van dezelfde wet, vervangen bij de gewone wet van 16 juli 1993, worden de woorden «kandidaat-titularissen en kandidaat-opvolgers» vervangen door het woord «kandidaten» en wordt de tweede zin geschrapt.

Art. 7

In artikel 16, § 1, van dezelfde wet, vervangen bij de wet van 5 april 1995, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) het eerste lid wordt vervangen door het volgende lid:

«De kiezer kan ofwel een lijststem uitbrengen in het stemvak bovenaan op een lijst ofwel één of meer naamstemmen op een zelfde lijst uitbrengen in het stemvak naast de naam van de kandidaat of de kandidaten aan wie hij de voorkeur wenst te geven.»;

B) het tweede tot het zesde lid worden opgeheven.

Art. 8

In artikel 17, § 2, van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 5 april 1995, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) het tweede en het derde lid worden vervangen door de volgende leden:

«Na deze eerste indeling worden de stembiljetten van elke van de categorieën voor de verschillende lijsten verder verdeeld in twee subcategorieën:

1° stembiljetten waarop bovenaan op een lijst is gestemd;

2° stembiljetten waarop uitsluitend naast de naam van één of meer kandidaten is gestemd.

De stembiljetten waarop bovenaan op een lijst en tegelijk naast de naam van één of meer kandidaten is gestemd, worden in de tweede subcategorie geplaatst.»;

B) het vierde en het vijfde lid worden opgeheven;

conférer, ces candidats sont proclamés élus par le bureau régional, sans autre formalité.»;

B) au § 2, alinéa 1er, le mot «effectifs» est supprimé.

Art. 6

A l'article 14, § 2, alinéa 4, de la même loi, remplacé par la loi ordinaire du 16 juillet 1993, les mots «titulaires et suppléants» et la deuxième phrase sont supprimés.

Art. 7

A l'article 16, § 1er, de la même loi, remplacé par la loi du 5 avril 1995, sont apportées les modifications suivantes:

A) l'alinéa 1er est remplacé par l'alinéa suivant:

«L'électeur peut émettre son suffrage soit en émettant un vote de liste dans la case placée en tête de la liste, soit en émettant un vote nominatif dans la case placée à côté du nom d'un candidat, soit en émettant plusieurs votes nominatifs dans les cases placées à côté du nom de candidats d'une même liste.»;

B) les alinéas 2 à 6 sont abrogés.

Art. 8

A l'article 17, § 2, de la même loi, modifié par la loi du 5 avril 1995, sont apportées les modifications suivantes:

A) les alinéas 2 et 3 sont remplacés par les alinéas suivants:

«Ce premier classement étant terminé, les bulletins de chacune des catégories formées pour les diverses listes sont répartis en deux sous-catégories comprenant:

1° les bulletins marqués en tête;

2° les bulletins marqués uniquement en faveur d'un ou plusieurs candidats.

Les bulletins marqués à la fois en tête et en faveur d'un ou plusieurs candidats sont classés dans la deuxième sous-catégorie.»;

B) les alinéas 4 et 5 sont abrogés;

C) in het negende lid wordt het woord «vier» geschrapt.

Art. 9

In artikel 18 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 5 april 1995, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) in het eerste lid, punt 2, worden de woorden «voor titularissen of voor opvolgers» geschrapt;

B) in het eerste lid, punt 3, worden de woorden «de naam van één of meer kandidaat-titularissen en/of -opvolgers van een andere lijst» vervangen door de woorden «kandidaten van één of meer verschillende lijsten»;

C) het eerste lid, punt 4, wordt opgeheven;

D) het tweede en het derde lid worden vervangen door het volgende lid:

«Niet ongeldig zijn de stembiljetten waarop de kiezer een stem heeft uitgebracht bovenaan op een lijst en tegelijk naast de naam van één of meer kandidaten van dezelfde lijst. In dat geval wordt de stem bovenaan op de lijst als niet-bestaande beschouwd.».

Art. 10

In artikel 19, achtste lid, van dezelfde wet, vervangen bij de wet van 5 april 1995, worden het woord «vier» en de woorden «titularis en -opvolger» geschrapt.

Art. 11

In artikel 20*bis*, eerste lid, van dezelfde wet, ingevoegd bij de gewone wet van 16 juli 1993 en gewijzigd bij de wet van 5 april 1995, worden de woorden «en er wordt hem geen aandeel toegekend van het aantal stembiljetten ten gunste van de volgorde van voordracht» geschrapt.

23 juni 1998

G. VERSNICK

C) à l'alinéa 9, le mot «quatre» est supprimé.

Art. 9

A l'article 18 de la même loi, modifié par la loi du 5 avril 1995, sont apportées les modifications suivantes:

A) à l'alinéa 1er, 2°, les mots «soit pour les mandats effectifs, soit pour la suppléance» sont supprimés;

B) à l'alinéa 1er, 3°, les mots «candidats titulaires et/ou suppléants d'une autre liste» sont remplacés par les mots «candidats d'une ou de plusieurs listes.»;

C) l'alinéa 1er, 4°, est abrogé;

D) les alinéas 2 et 3 sont remplacés par les alinéas suivants:

«Ne sont pas nuls les bulletins dans lesquels l'électeur a marqué un vote à la fois en tête d'une liste et en faveur d'un ou plusieurs candidats de la même liste. Dans ce cas, le vote en tête est considéré comme non avenu.».

Art. 10

Dans l'article 19, alinéa 8, de la même loi, remplacé par la loi du 5 avril 1995, le mot «quatre» et les mots «titulaire et suppléant,» sont supprimés.

Art. 11

A l'article 20*bis*, alinéa 1er, de la même loi, inséré par la loi ordinaire du 16 juillet 1993 et modifié par la loi du 5 avril 1995, les mots «et aucune attribution des bulletins favorables à l'ordre de présentation n'est faite en sa faveur» sont supprimés.

23 juin 1998